

FORSVARSMINISTERIET

27. maj 2016

NOTAT 76: SAMMENLIGNING MED HOLLAND OG NORGE

Spørgsmål

Dette notat besvarer følgende spørgsmål:

- *"Hvordan kan Danmark regne med en driftsomkostning pr JSF fly over 30 år på DKK 889 mio. når Holland regner med DKK 1,63 mia. og Norge med DKK 2,94 mia?"*
- *Kan det bekræftes, at når der er så stor forskel på den pris fx Norge betaler for en JSF ift den danske estimerede anskaffelsespris, skyldes det ikke udelukkende - som angivet mundtligt på mødet den 24. maj - at Danmark kommer ind i større og billigere produktionslots, men også at ekstraudstyr er medregnet i de norske anskaffelsespriser, mens de i kampflykontorets beregninger er lagt ind i driften?"*
- *Evalueringsrapporten angiver driftsomkostningerne til JSF til DKK 889 mio pr fly over 30 år, selvom al ekstraudstyr til JSF tilsyneladende skal betales over driften. Alligevel er driftsomkostningerne pr JSF kun 26 procent højere end driftsomkostningerne til en Super Hornet. Hvordan hænger det sammen, også i betragtning af, at det ifølge Pentagon koster USD 16.261 at flyve en time i en Super Hornet, mens det koster USD 34.007 at flyve en time i en JSF?"*

Grundlag

Notatet er baseret på evalueringen af F-35 samt officielle offentlige informationer om Hollands og Norges beregnede levetidsomkostninger.

Sagsfremstilling

Hollandske driftsomkostninger

De estimerede driftsomkostninger pr. F-35 fly i evalueringerne svarer til de hollandske driftsomkostninger pr. fly, der refereres til i spørgsmålet.

Det fremgår af det hollandske forsvarsministeriums hjemmeside, at Holland budgetterer med 270 mio. euro årligt til den samlede drift og vedligeholdelse af 37 F-35 kampfly. Omregnet til 30 år bliver dette 8.100 mio. euro svarende til 218,9 mio. euro pr. fly eller 1.630 mio. kr., som angivet i spørgsmålet. I spørgsmålet angives endvidere en dansk driftsomkostning pr. kampfly på 889 mio. kr. beregnet ved at dividere driftsomkostningerne i typevalgsrapporten (24,9 mia. kr. over levetiden) med 28 fly. Dette tal kan ikke sammenlignes med de hollandske tal.

Driftsomkostningerne i evalueringsrapporten er beregnet efter nutidsværdimetoden i overensstemmelse med 'best practice' inden for sammenligning af investeringsalternativer. Nutidsværdimetoden er særligt egnet til at sammenligne investeringsalternativer, men tal opgjort i nutidsværdi kan ikke anvendes til budgettering. I forbindelse med offentliggørelsen af

typevalgsrapporten blev levetidsomkostningerne for alle tre kandidater præsenteret i 'almindelige budgetpenge' uden anvendelse af nutidsværdimetoden.

Uden anvendelse af nutidsværdi udgør de samlede danske driftsomkostninger 36,8 mia. kr. over 30 år, hvoraf de første fem år er indfasningsperiode. Efter indfasning udgør den gennemsnitlige årlige driftsomkostning ca. 1,3 mia. kr. eller ca. 48 mio. kr. pr. fly ved 28 fly. De 270 mio. euro for 37 fly, som Holland budgetterer med, svarer til ca. 54 mio. kr. pr. fly. Der til fremgår det af det hollandske materiale, at 10 pct. af beløbet er afsat til uforudsete udgifter i en "contingency reserve". Der er ikke afsat midler til uforudsete udgifter i de danske tal, hvorfor de hollandske tal skal nedjusteres med 10 pct. svarende til ca. 49 mio. kr. pr. fly for at være sammenlignelige med de danske tal. Det skal dog bemærkes, at de hollandske tal er i 2013 priser imens de danske er i 2014 priser.

Norske driftsomkostninger

På den norske regerings hjemmeside fremgår det, at Norge forventer driftsomkostninger over levetiden på ca. 193 mia. NOK for 52 fly. Dette svarer til den i spørgsmålet anførte omkostning på 2,93 mia. kr. pr. fly omregnet til danske kroner.

Som beskrevet under afsnittet om Holland kan de danske udgifter i evalueringsrapporten ikke sammenlignes med tal fra andre lande, da tallene er opgjort efter nutidsværdimetoden. De samlede danske driftsudgifter over 30 år uden brug af nutidsværdimetoden er 36,8 mia. kr. svarende til 1,23 mia. kr. pr. fly over 30 år.

På baggrund af offentligt tilgængelige oplysninger om den norske F-35 anskaffelse kan der peges på en række årsager til, at de danske og norske driftsomkostninger pr. fly ikke kan sammenlignes, herunder blandt andet:

- De norske driftsomkostninger er beregnet for en periode på 40 år, hvor de danske er for en periode på 30 år.
- De danske driftsudgifter er i faste 2014-priser. De norske er i 2016 priser samtidig med at der tages højde for en årlig vækst i priserne over levetiden. Det er et betydeligt beløb, når man regner over 30 eller 40 år.
- Norge planlægger på at kunne opretholde en permanent tilstedeværelse af kampfly på en fremskudt base af hensyn til landets størrelse. Danmark planlægger med én base.

Norske anskaffelsesomkostninger

Forsvarsministeriet har ikke detaljeret indsigt i de norske anskaffelsesomkostninger, der muliggør en præcis sammenligning af norske og danske tal. Der er dog sikkert, at de danske anskaffelsesomkostninger pr. fly ikke kan sammenlignes med de norske anskaffelsesomkostninger pr. fly. På baggrund af offentligt tilgængelige oplysninger om den norske F-35 anskaffelse kan der blandt andet peges på følgende:

- Norge forventer at bruge over 8 mia. norske kroner alene på at udvikle og anskaffe det norske JSM missil til F-35. Danmark udvikler ikke egne våben.
- Norge investerer et større milliardbeløb i at bygge og samle de norske kampfly på en hovedbase ved Ørland Flyvestation. Danmark planlægger på fortsat anvendelse af flyvestation Skrydstrup, hvor der løbende er investeret i infrastruktur til kampfly.

- Norge anskaffer som beskrevet i spørgsmålet sine fly tidligere end de danske fly, hvilket har væsentligt indflydelse på de forudsatte priser pr. fly.

De danske anskaffelsesomkostninger indeholder ikke kun udgifter til anskaffelsen af selve flyet. De øvrige dele af anskaffelsen, der er indregnet i anskaffelsesudgifterne, omfatter initiale reservedele, støtte og missionsudstyr, infrastruktur, uddannelse, våben, teknisk support og simulatorer.

Sammenligning af flyvetimepriser

Som beskrevet tidligere kan man ikke sammenligne tal (889 mio.) opgjort efter nutidsværdimetoden med tal, der ikke er opgjort efter nutidsværdimetoden.

Vedrørende sammenligning af flyvetimeprisen for Super Hornet er det vurderingen, at tallene er beregnet på forskellige forudsætninger. I kilden til F-35 flyvetimeprisen fremgår således en sammenlignelig F-16 flyvetimepris, der giver følgende

F-35A: 34.007\$

F-16: 26.700\$

Super Hornet: 16.261\$

Det indikerer, at tallet for Super Hornet ikke kan sammenlignes med flyvetimeprisen for F-35A i en dansk kontekst. Der henvises i øvrigt til notat 46.